

Pravda - „nadčasovost“

J.B.Kozák se ve svých poválečných přednáškách z „Logiky“ vyjádřil v tom smyslu, že „každá pravda, pokud ji máme – ... – je svou noetickou povahou ‚věčná‘, tj. nadčasová, vždy platná“, a dodal: „něco jiného jest, do jaké míry vědec a tudíž i logik toho dosahuje“ (skripta „Logika I.“, str. 5). V této formulaci je z mého hlediska hned několik chyb: především „pravda, kterou máme“, je pravdivý poznatek, pravdivá myšlenka, pravdivá teorie atd., ale nikoli „pravda sama“, tj. to, co každému našemu poznatku, každé naší myšlence onu „pravdivost“ propůjčuje, a to jen v té míře, v níž „toho dosahujeme“; tradičně se tomu říkalo „relativní pravda“ a proti ní se stavěla pravda tzv. „absolutní“ (což je zase jiná chyba, neboť jakákoli „pravda“, „oddělená“ ode všeho ostatního, přestává být skutečnou pravdou, protože se ničeho netýká). Pokud by taková „relativní pravda“ měla být věčně platná, bylo by zapotřebí, aby byly nějak stabilizováno nebo spíš přímo fixovány, znehybněny podmínky a okolnosti její platnosti (a to by nutně vedlo k naprosté trivializaci a sterilizaci většiny „pravd“). Tzv. „nadčasovost“ či „věčná platnost“ nějaké „pravdy“ by nutně vedla k tomu, že by taková „pravda“ byla k ničemu. Co v takovém případě ovšem může znamenat výrok, že je „platná“? V čem by mohla spočívat „platnost“ takové nanicovaté „pravdy“?

(Písek, 090922-1.)